

**ԱՄԵՆ. Տ. ԹՈՐԳՈՄ ՊԱՏՐԻԱՐԺԻ
ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ Ի ԼԻԲԱՆԱՆ ԵՒ ՅԱՆԹԻԼԻԱՍ**

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական Տեղապահ՝ Գերշ. Տ. Արտաազգ Արք. Թրթռեանի հրաւերին ընդառաջելով, Սրբոց Յակոբեանց Առաքելական Աթոռոյս գահակալ Պատրիարք Սրբազան Հայրը Թորգոմ Արք. Մանուկեան, անձամբ ներկայ գտնուեցաւ Կաթողիկոսական ձեռնադրութեան եւ օծման արարողութեանց:

ԺԱՄԱՆՈՒՄ

Պատրիարք Սրբազան Հայրը Հինգշաբթի, 29 Յունիս 1995, ժամը 22:30ին ուղղուեցաւ դէպի «Պէն-Կուրիոն» օդակայականը: Անոր կ'ընկերակցէին Սուրբ Աթոռոյս Լուսարարապետ՝ Գերշ. Տ. Դաւիթ Արք. Սահակեան, ընդհանուր Միաբանական ժողովի Ատենապետ՝ Գերշ. Տ. Սեւան Եպիս. Ղարիպեան եւ Հոգշ. Տ. Աւետիս Արեղայ Իփրանեան, որպէս գաւազանակիր: Մինչեւ օդակայան Պատրիարք Սրբազան Հօր ուղեկցեցան Սուրբ Աթոռոյս Աւագ Թարգման՝ Հոգշ. Տ. Ռազմիկ Վրդ. Պօղոսեան, Տ. Դանիէլ Քհն. Գարանեան, կրօնից մախարարութեան Քրիստոնէական քաժնի ընդհ. ֆարտուղար Տիկին Յուդիթ, եւ Ռաֆֆի Կարապետեան: Օդակայանի պատուոյ հիւրասրահին մէջ կարն ընդունելութենէ մը ետք, ժամը 00:30ին՝ օդանաւը թռիչք առաւ դէպի Կիպրոս:

Կիպրոսի օդակայանը Պատրիարք Սրբազան Հօր դիմաւորեց Տէր Վազգէն Սանտրունի Աւագ Քահանան, Կիպրոսի Թեմի Նիկոսիա փառաքի հոգեւոր հովիւր: Մինչեւ յաջորդ թռիչքի որոշեալ ժամը, անոնք հանգստացան Լառնագայի հայկական պանդոկի մը մէջ:

Ուրբաթ, 30 Յունիս 1995 յետ միջօրէին, ժամը 16:00ին թռիչք առին դէպի Լիբանան: Պէյրութի օդակայանի պատուոյ հիւրասրահին մէջ զիրենք դիմաւորեցին Գերշ. Տ. Վարդան Արք. Տէմիրեան, Հոգշ. Տ. Նաւասարդ Վրդ. Մարտոյեան եւ Հոգշ. Տ. Նշան Վրդ. Թօփուզեան: Կարն ընդունելութենէ մը ետք, մեկնեցան Անթիլիասի Մայրավանք:

Ժամանումէն անմիջապէս ետք, Վեհարանին մէջ տեսակցեցան Ամենայն Հայոց Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա. Կաթողիկոսին եւ Նորընտիր Տ. Արամ Վեհափառին հետ:

Երեկոյեան ժամը 20:30ին, տեղի ունեցաւ գեղարուեստական յայտագիր մը, Պուրբ Համուտի Մելոնեան սրահին մէջ, ղեկավարութեամբ եւ խմբավարութեամբ Երուանդ Երկանեանի, նուիրուած Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին Գահակալութեան եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան նորընտիր հայրապետին ընտրութեան, ձեռնադրութեան եւ օծման: Ներկայ գտնուեցան մեր նուիրապետական չորս Աթոռներու գա-

հակայնքը, Հոգեւորականաց դասը, պատուարժան անձնատրութիւններ եւ բազմութիւն հայ ժողովուրդի:

1 ՅՈՒՆԻՍ 1995

Տարբեր եռուզեռ մը կար Անթիլիասի Մայրավանքին մէջ: Պատմական օր մը: Վանքի շրջափակը տարբեր մթնոլորտով մը կ'եռար:

Հայ հաւատացեալ ժողովուրդը ծովածաւալ բազմութեամբ խուժած էր Անթիլիասի Մայրավանքը: Անթիլիասի շրջափակը անբաւարար էր հայ հաւատացեալներու բազմութեան համար: Ամենուրեք աղօթքի մըրմունջքը կը լսուէր, հայու աղօթքն էր որ կը բարձրանար առ Աստուած: Այն ազգին, որ դարեր շարունակ մաքառեցաւ չարին դէմ, տառապեցաւ իր Քրիստոնեայ ըլլալուն պատճառաւ, երգեց միշտ Բարձեալին Անունը վեհօրէն:

Հայ Եկեղեցին այս օր կրկին կ'երգէր. յաչս օտարաց եւ քոյր եկեղեցիներու ներկայացուցիչներուն, հայ ժողովուրդի հաւատքը իր եկեղեցւոյն հանդէպ, հայ ժողովուրդի քաղցրահնչիւն երաժշտութիւնը, հայ դարաւոր պատմութիւնն ու մշակոյթը, անբաւարար կամով ցոյց կու տար:

Հոն էին Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցւոյ բոլոր աւագանին, Ամենայն Հայոց Հայրապետը, Երուսաղէմի Առաքելական Աթոռոյն եւ Կ.Պօլսոյ Պատրիարքները: Հոն էին Լիբանանի հանրապետութեան նախագահ՝ Նորին Վսեմութիւն Տիար Իլիաս Հիրաուի, Լիբանանի վարչապետ Րաֆիք Հարիրի եւ խորհրդարանի նախագահ Նէպիլ Պրիիին ներկայացուցիչը, (Հաւատացեալ ժողովուրդը քաջալերուելով անոնց տածած յարգանքովը, ծափահարութիւններով ընդունեց զանոնք Մայրավանքէն ներս): Հոն էին բոլոր աշխարհներէն հաւաքուած պաշտօնական անձնատրութիւններ: Հոն էին հայկական եւ ոչ հայկական եկեղեցիներու ներկայացուցիչները, որոնք եկած էին ցոյց տալու իրենց յարգանքն ու սէրը Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցիին հանդէպ:

Առաջին անգամ ըլլալով Հայոց պատմութեան մէջ, Ամենայն Հայոց Հայրապետը եւ նուիրական միւս Աթոռներու Դահալայները միասնաբար կը ձեռնադրէին եւ կ'օծէին Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Հայրապետը, յանձնին՝ Արամ Ա. Կաթողիկոսի:

Սուրբ Պատարագ

1 Յուլիս 1995 երեկոյեան ժամը 19:00ին, նորոգուած Մայրավանքէն 12 զգեստաւորեալ եպիսկոպոսներու, առնթբարակից երկու եպիսկոպոսներու, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի, Սուրբ Երուսաղէմի ու Կ.Պօլսոյ

Պատրիարքներու ընկերակցութեամբ (ընդհանուր թիւը 14 Արքեպիսկոպոսներ), ծիրանի ամպհովանիի եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Մայր Տաճարի գանգակներու ղողանջներու ներքեւ եւ բազում հոգեւորականներէ կազմուած թափօրով առաջնորդուեցաւ դէպի Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ տաճարին առջեւ բարձրացող շարժական առժամայ խորանը:

Մայր Մաշտոցի համաձայն, Նորընտիր Վեհափառը պատարագեց մինչեւ «Ողջոյնի» պահը:

Ողջոյնի պահուն Ամենայն Հայոց Հայրապետը, գոյգ Պատրիարքներու ընկերակցութեամբ, բարձրացաւ քեմախարքակ, ապա Նորընտիր Վեհափառը ծնկաչոփ կարդաց իր հայրապետական ուխտագիրը բոլոր ներկաներուն առաջ: Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը եւ մասնակից եպիսկոպոսները Մայր Մաշտոցէն կարդացին աղօթքներն, ընթերցուածներն ու Սուրբ Աւետարանի ընթերցումները: «Աստուածային եւ երկնաւոր շնորհ» երգի երգեցողութենէն ետք, Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետը քեմի վրայ գտնուող 14 Սրբազաններու եւ գոյգ Պատրիարքներու ընկերակցութեամբ ձեռնադրեց Նորընտիր Հայրապետը: «Առաքելոյ Աղանդ» շարականի երգեցողութեամբ օծեց Նորընտիր Կաթողիկոսը, զայն ծածկելով սպիտակ շղարշով:

Ձեռնադրութենէն եւ օծումէն ետք, նորաօծ Կաթողիկոսին յանձնեցին Հայրապետական հովուական Ասան, եւ իշխանութիւն խորհրդադանշող Կաթողիկոսական մատանին անցուցին անոր մատնեմատին:

Գարեգին Ա. Հայրապետի Ողջոյնի Խօսքը

Ձեռնադրութենէն եւ օծումէն ետք, Ամենայն Հայոց Հայրապետը իր խօսքը ուղղեց ներկայ միաբան հայրերուն, պատգամաւորական դասին, օտար եւ իւր եկեղեցիներու Հայրապետներուն ու անոնց ներկայացուցիչներուն, Լիբանանի Վսեմափայլ նախագահին, ներկայ գտնուող բարձրաստիճան հիւրերուն ու հաւատացեալ հայ ժողովուրդին:

Վեհափառ հայրապետը իր բարոզին մէջ շեշտեց, գլխաւոր չորս կէտերով.—

«Առաջին, այս օրը ամենէն բերկրալի օրերէն մէկն է հայոց եկեղեցւոյ պատմութեան, այս օրը պայծառագոյն եւ գեղեցկագոյն օրերէն մէկն է Հայաստանեայց Առաքելական դարաւոր եկեղեցւոյ շարունակուող երկարածիգ պատմութեան: Այսօր, ամբողջ ազգեր երկրի, այստեղ կարտայայտուին որպէս մէկ միտք, մէկ հոգի, մէկ կամք եւ մէկ տեսիլ:

Եւ այսօր ձեր բոլորին անուսով գրիչս թաթխելով ձեր բոլորի սրտէն բխող արեան թանաքին մէջ, կը ստորագրեմ այսօրը Հայոց պատմութեան ամենէն իմաստալի եւ երջանկալի դէպքերէն մէկը:

Աչքերս վեր յառելով դեպի երկինք, փառք կու տամ Աստուծոյ, որ տրուպիս ընծայեց այս գեղեցկայի ուրախութեան խողովակը ըլլալու պատիւը: Ես այստեղ Անթիլիասի մէջ, ստացայ կաթողիկոսական օծում եւ այսօր, այս նոյն օծումը կու տամ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Նորնստոր Հայրապետին Արամ Կաթողիկոսին, ինձ հետ ունենալով մեր Սուրբ Երուսաղէմի եւ Կ.Պօլսոյ Պատրիարքները, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ միաբան եպիսկոպոսները եւ Արքեպիսկոպոսները, Երուսաղէմի եւ Կ.Պօլսոյ Պատրիարքութիւններէն եկող անձնաւորութիւնները:

Երկրորդ ուրախութեան աղբիւրը այն է, որ այսօր Հայոց Եկեղեցւոյ միութեան եւ ամբողջականութեան կամարը նետուեցաւ Հայոց երկնակամարին վրայ: Կաղօթեմ, որ անկիւս մնայ ընդմիշտ եւ ի սպաս Աստուծոյ:

Երրորդ երջանկութեան աղբիւրը այն է, որ մեր սիրեցեալ Լիբանանեան Հայրենիքին հողին վրայ կը կատարուի այս օծումը, ի ներկայութեան Վսեմագոյն մեր Նախագահին՝ Նորին Վսեմութիւն Իլիաս Հիրաուիի եւ խորհրդարանի Նախագահի ներկայացուցիչին, յարգարժան Վարչապետին, խորհրդականներու եւ դիւանագիտական ներկայացուցիչներու:

Չորրորդ աղբիւրն իմ ուրախութեան այն է, որ ներկայ են այս պատմական Արբազան օրին, բոլոր Քրիստոնեական եկեղեցիներու ներկայացուցիչները Արեւելքն եւ Արեւմուտքէն, Ուղղափառ եւ Կաթողիկէ եկեղեցիներէն: Կողջունեմ ձեր բոլորը: Ձեր ներկայութիւնը արտայայտիչն է քրիստոնեական միութեան ոգիին եւ կամրացնէ Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ դիրքը:

Ամենայն Հայոց Հայրապետը, իր խօսքը եզրափակելով շեշտեց հայ եկեղեցւոյ միասնական գործունեութեան միակ ուղիին կարեւորութիւնը, ըսելով. «Միացեալ ուժերու մէջ է Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ առաքելութիւնն ու տեսիլը»:

Ամենայն Հայոց Հայրապետի պատգամէն եւ ողջագուրումէն ետք, ներկայ հոգեւորականները, Լիբանանի Գաիապետը, վարչապետը, եւ եկեղեցիներու ներկայացուցիչները բարձրանալով բնմ ողջագուրեցին նորած Հայրապետը, բաժնեկից դարձան հայ ժողովուրդի ուրախութեան:

Այնուհետեւ Սուրբ Պատարագը շարունակուեցաւ նորած Հայրապետին կողմէ, մինչեւ Տէրունական աղօթքի սկիզբը, ուր մեծի Տանն Կիլիկիոյ նորած Կաթողիկոսը ժողովուրդին դառնալով տուաւ իր Անդրանիկ Հայրապետական քարոզը:

Նորած Արամ Ա. Կաթողիկոսի Անդրանիկ պատգամը

Յանուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ.

Այս խորախորհուրդ պահուն, այս Սուրբ Խորանէն, իմ առաջին խօսքս կուղղեմ Աստուծոյ Սաղմոսերգուին աղօթասաց բառերով.-

«Տէ՛ր, ցո՛յց ինձ ճանապարհ յոր եւ գնացից» (Սաղ. ԾԺԲ: 8) :

Այսպես աղօթեցի, երբ տակաւին պատանի, 1965ին Հայկական Ցեղասպանութեան յիսնամեակին, իմ քայլերս ուղղեցի այս Սուրբ Տաճար ստանալու համար սարկաւազական ձեռնադրութիւն:

Այսպես աղօթեցի, երբ 1968ին, Հայաստանի անկախութեան յիսնամեակին, Աստուծոյ ու ժողովուրդիս ծառայելու կոչումով խանդավառ, ծնկաշոք մօտեցայ Նոյն այս տաճարի Սուրբ Խորանին ստանալու համար կուսակրօն քահանայութեան օժու:

Դարձեալ այսպէս աղօթեցի, երբ 1980ին, Աստուծոյ կամքով ու Լիբանանի Հայութեան հրաւերով, բարձրացայ Սուրբ Խորան ստանալու համար Եպիսկոպոսական կարգ ու օժու:

Եւ ահա այսօր դարձեալ, Աստուծոյ կամքով ու Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան հոգեւոր խնամքին յանձնուած ժողովուրդին բաղձնեցով, չորրորդ անգամ ըլլալով, ծունկի կու գամ այս Սուրբ Խորանին վրայ ստանալու համար Հայաստանեայց եկեղեցւոյ սպասաւորութեան բարձրագոյն պատիւը: Նոյն աղօթքը Սաղմոսերգուին, կը վերառաքեմ առ Աստուած, այս անգամ առաւել հաւատքով ու պատասխանատուութեամբ, բարձրագոյն աստիճանի գիտակցութեամբ, ըսելով

«Տէր ցոյց ինձ ճանապարհ յոր եւ գնացիք»:

Երեսուն տարիներու իմ հոգեւոր սպասաւորութեանը մէջ, ՏԷ ր, դ՛ու ն եղար ինձի ուղեցոյց եւ առաջնորդ: Իմ կեանքիս առջեւ բացուած այլազան եւ բազմազան ճամբաներուն մէջէն, ես ընտրեցի միայն քու ճամբադ՝ սիրոյ եւ ծառայութեան ճամբան: Քալեցի այս դժուար ճամբէն «քու քաղցր լուծ»դ իմ տկար ուսերուս: Ունեցայ թերացումներ. բայց Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցւոյ սպասաւորութեան ճամբով, Հայ ժողովուրդի ծառայելը դարձուցի իմ գոյութեանս իմաստը, կեանքիս գերագոյն կոչումը ու բարձրագոյն պատիւը:

Քրիստոնեական հաւատքը կեանքի վերածելու ու կեանքս ծառայութեամբ արժեւորելու ձգտումը, ինձի համար դարձաւ մնայուն ճիգ ու նուիրական կամք:

Ազգն ու եկեղեցին, իրենց անբաժանելի միութեամբ եղան տիրական ներկայութիւն իմ ծառայութեանս մէջ: Իմ ժողովուրդիս բռնագրաւուած իրաւունքներու ձեռքբերումը եւ ազատ ու անկախ Հայաստանի երազը, անքակտելիօրէն շաղուեցան իմ հոգեւոր կոչումիս եւ հովուական առաքելութեանս հետ:

Իմ երեսուն տարիներու եկեղեցական կեանքիս մէջ, ՏԷ ր, դուրս իմ առջեւս բացիր ծառայութեան այլ ճանապարհ մը, որ զիս առաջնորդեց դէպի ուրիշ եկեղեցիներ ու ժողովուրդներ: Միջ-եկեղեցական շարժումը իմ մտածողութեանս, փորձառութեանս ու աշխարհահայեացքիս մէջ, ունեցաւ կազմաւորիչ դեր: Ան զիս մղեց Հայաստանեայց եկեղեցին տեսնելու քրիստոնեական եկեղեցիներու մեծ ընտանիքին մէջ: Ան ինձի սորվեցուց եկեղեցական միութեան կենսական կարեւորութիւնն ու եկեղեցիներու միջեւ գործակցութեան անհրաժեշտութիւնը, միասնաբար դիմագրաւելու համար մարդկային ընկերութեան սպառնացող վտանգները:

Իմ հոգեւոր սպասաւորութեանս այս վճռական ու անկիւնադարձային հանգըրուանին, կը զգամ, թէ Վ ՏԷ ր, թէ կեանքիս մնացեալ ճանապարհորդութիւնը որքա՜ն, որքա՜ն դժուար է:

Իմ ժողովուրդս ի Հայաստան, յԱրցախ եւ ի սփիւռս աշխարհի կը դիմագրաւեա՜հաւուր դժուարութիւններ: Սա նուիրական պահուն, ներկայ պայմաններուն հրամայականին դիմաց եւ ականջալուր մեր պատմութեան ծայնին, սրտիս բովանդակ զօրութեամբ կըսեմ.-

Ամբողջական ու յանձնառու ծառայութիւն,

Նո՛ յն եւ մէ կ'եկեղեցւոյ,

Նո՛ յն եւ մէ կ'ազգի,

Նո՛ յն եւ մէ կ'հայրենիքի:

Ո՛վ ՏԵ՛ ր, կը հաւատամ, թէ այս է քու պատգամդ ինձի նորած խոնարհ ծառայիդ, որ այսօր կը վերանորոգէ իր ուխտը, ամբողջատուր ու անսակարկ ծառայութեան: Առանձին մի՛ ձգեր զիս, ՏԵ՛ ր, իմ կեանքիս առջեւ բացուող ծառայութեան այս նոր ճանապարհին մէջ: Դուս եղի՛ր, ՏԵ՛ ր, իմ կեանքիս գերագոյն առաջնորդը ու միակ ապաւենը եւ «ՏԵ՛ ր, ցոյց ինձ ճանապարհ յոր եւ գնացից»:

Այս նոր ճանապարհորդութեանս սեմին, Անթիլիասի այս Սրբավայրէն, անկեղծագոյն սիրով, եղբայրութեան իմ առաջին ողջոյնս կուղղեմ Սուրբ Էջմիածնի Նախամեծար Մայր Աթոռին, եւ անոր արժանաընտիր գահակալին Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գաբեգին Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին:

Առաջին հերթին եւ այս հանդիսաւոր պահուն, սրտի պարտք կը զգամ, յանուն Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան միաբանութեան, ազգային իշխանութեան ու ժողովուրդին, Ձեզի յայտնել Վեհափառ տէր, մեր խոր երախտագիտութիւնը: Աւելի քան քառասուն տարիներու վրայ տարածուող այն ամբողջատուր ծառայութեան համար, որ բարձրագոյն աստիճանի նախանձախնդրութեամբ ու նուիրաւորութեամբ կատարեցիք ի խնդիր Հայաստանեայց եկեղեցւոյ պայծառութեան ու հայ ժողովուրդին վերելքին Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան ճամբով: Հաւատարիմ եղաք այս Աթոռին առաքելութեան եւ անոր ծառայութեան գանձանակին մէջ դրիք Ձեր առաւելագոյնը եւ լաւագոյնը: Երբ նոյն եկեղեցւոյ ժողովուրդին ծայնը Ձեզ կանչեց այս անգամ Սուրբ Էջմիածնէն, ծառայական ու կոչումին նոյն գիտակցութեամբ, հաւատարմութեամբ զացիք Մայր Հայրենիք, Ձեր բոլորանուր սպասը բերելու վերանկախացեալ Հայաստանի հոգեւոր ազգային կեանքի վերաշինութեան ու վերազարթոնքին:

Վեհափառ տէր, իմ առաջին քայլերս դուք առաջնորդեցիք Հայաստանեայց եկեղեցւոյ ծառայութեան դաշտէն ներս, եւ ահա նոյն եկեղեցին Աստուծոյ կամբով, մեզ ընտրեց ըլլալու հոգեւոր եղբայրներ ու մեզի տուաւ պարտքն ու պատիւը իբրեւ անձնդիր ու քաջ հովիւ, հովուելու եւ առաջնորդելու մեր ժողովուրդը: Մենք պիտի գործենք որպէս եղբայրներ:

Մեր ժողովուրդի պատմութեան ընթացքը ու պայմանները այնպիսին են եղած, որ Հայաստանեայց եկեղեցին ունեցած է եւ ունի երկու Կաթողիկոսական Աթոռներ. բայց մենք միասնաբար պիտի գործենք, ու պէ տք է գործենք նո՛ յն եւ մէ կ'եկեղեցւոյ, ազգին եւ Հայրենիքին մէկ ամբողջութեան շրջագծէն ներս եւ նո՛ յն եւ

մէ կ'առաքելութեան ճաբուն վրայ, հեռու ամեն տեսակ վնասաբեր երկուութենէ ու ջլատիչ մրցակցութենէ:

Այսօր մեր ժողովուրդը կը պահանջէ, որ Կաթողիկոսական երկու Աթոռները իրարու հետ գործակցին անվերապահօրէն ու ամբողջականօրէն, մեր եկեղեցւոյ ու ժողովուրդի կեանքի բոլոր բնագաւառներէն ներս եւ բոլոր մակարդակներու վրայ, ի խնդիր Հայաստանեայց եկեղեցւոյ առաւել պայծառութեան, անոր միութեան առաւել հզօրացման ու առաքելութեան առաւել կենսագործման:

Իմ երկրորդ ողջոյնս կ'ուղղեմ, մեր բոլորին հայօրէն գոյութեան աղբիւր ու զօրութեան կռուան, մեր սիրելի Հայրենիքին յաւերժական Հայաստանին:

Կողջունեմ մեր հայրենի եւ պաշտելի ժողովուրդը, որուն նո՛յն արիւնով, նո՛յն պատմութեամբ, նո՛յն ներկայով ու ապագայով անքակտելիօրէն միացած ենք սփիւռքի չորս տարածքին ապրող հայերս:

Կողջունեմ ազատ ու անկախ Հայաստանի հանրապետութիւնը, իր բոլոր կառոյցներով ու բոլոր պատասխանատուներով:

Կողջունեմ Արցախի մեր արի ժողովուրդը եւ ազատութեան ու արդարութեան պայքարի դաշտը նետուած մեր քաջարի տղաքը:

Սա պահուն կը վերահաստատեմ վերանորոգ շէշտով ու յանձնառութեամբ, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան ամբողջական զօրակցութիւնը ու մասնակցութիւնը Հայաստանի անկախութեան ամրացման, Հայաստանի պետութեան զօրացման, հայրենաբնակ մեր ժողովուրդին տնտեսական վերականգնումին ու Արցախեան ազատագրական պայքարի հզօրացման նպաստող բոլոր նախաձեռնութիւններուն: Հայաստանն ու Արցախ պիտի մնան մնայուն ու առաջնահերթ ներկայութիւն այս Աթոռի առաքելութեանը մէջ:

Իմ երրորդ ողջոյնս կ'ուղղեմ Արաբական մեր սիրելի հայրենիքին, մասնաւորաբար նո՛յն պատմութեան եւ նո՛յն ճակատագրով եղբայրացած Լիբանանի ու Սուրիոյ: Պատմական անհերքելի իրողութիւն է, որ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական այս Աթոռը իր ժողովուրդին հետ ու ժողովուրդին նման աջսորուեցաւ իր պատմական դարաւոր կեդրոնէն եւ արժանացաւ Արաբ ժողովուրդին անվերապահ սիրոյն ու ջերմ հիւրընկալութեան:

Համասփիւռքեան առաքելութեան լծուած այս Աթոռը Արաբական աշխարհին մէջ նետեց իր խոր արմատները: Իր անվերապահ ու գործօն մասնակցութիւնը բերաւ Արաբական հայրենիքի վերելքին: Իրը դարձուց ան Արաբ ժողովուրդին տագնապները, ձգտումներն ու պայքարը: Եղաւ իր իրաւունքներուն համար պայքարող Պաղեստինցի ժողովուրդի կողքին: Եղաւ զօրավիգ Միջին Արեւելքէն ներս ամբողջական, մնայուն եւ արդար խաղաղութիւն պահանջող Արաբ ժողովուրդի արդար դատին: Սա պահուն, որպէս այս Հոգեւոր Տան Առաջին Ծառան, կը վերահաստատեմ մեր ամբողջական սերն ու յարգանքը մեր Արաբ եղբայր ժողովուրդին, Քրիստոնեայ թէ Իսլամ, ինչպէս նաեւ մեր ամուր կապուածութիւնը Արաբական արդար դատին:

Սիրելի ժողովուրդ Հայոց,

Կը գտնուիս թու պատմութեանդ ամենէն ճակատագրական մէկ հանգրուանին: Վերանկախացեալ Հայաստանը պէտք ունի մեր բոլորին անվերապահ աջակցութեան: Իր ինքնորոշման եւ վերահաստատման պայքարի դաշտ նետուած Արցախը պէտք ունի մեր բոլորի ամուր զօրակցութեան, ահաւոր փոթորիկներու մէջ, իր հայապահպանման ազգային պահանջատիրութեան պայքարը մղող սփիւռքը պէտք ունի Հայրենիքի ոգեշնչող ուժին ու ջերմացնող կրակին:

Մենք պէտք ունինք իրարու, իրարմով աւելի զօրանալու համար: Հետեւաբար, մէկդի թողունք ամեն տեսակի տարակարծութիւն ու հակադրութիւն: Գոյութիւն ունեցող հարցերը լուծենք փոխադարձ յարգանքով ու ներողամտութեան ոգիով:

Մեր ժողովուրդի միասնականութեան ամրացումը Հայաստանեայց եկեղեցւոյ, Հայրենի մեր պետութեան, մեր կեանքի մէջ գործող բոլոր կազմակերպութիւններուն եւ իւրաքանչիւր հայուն համար պէտք է դառնայ առաջնահերթ մտահոգութիւն, ամենօրեայ տաղանայ ու մնայուն ճիգ:

Այս Հոգեւոր Տունը տունն է բոլորի ն: Ան իր դռները յայնօրէն բացած է բոլորին առջեւ: Ան պիտի ծառայէ բոլորի ն ու պիտի գործէ «Մէ կ եկեղեցի, մէ կ ժողովուրդ եւ մէ կ հայրենիք» հրամայականով ու տեսիլքով:

Ես այսպէս կազմաւորուեցայ այս Աթոռէն ներս՝ Զարեհ Ա., Խորէն Ա. եւ Գարեգին Բ. Կաթողիկոսներու շուէնով ու հոգիով: Նոյն կազմաւորումը ունեցան եւ պիտի շարունակեն ունենալ այս Աթոռին հոգեմտաւոր քուրայէն դուրս եկած Հայաստանեայց եկեղեցւոյ եւ հայ ժողովուրդի բոլոր սպասաւորները:

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան դարաւոր այս Աթոռը, Սուրբ Էջմիածնի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան Մայր Աթոռին հետ, ամբողջական գործակցութեամբ պիտի շարունակէ իր հոգեւոր, ազգային, մշակութային ու կրթական առաքելութիւնը, վերանորոգ հաւատքով ու կամքով:

Իմ խօսքիս աւարտին, իմ աղօթքս դարձեալ քեզ կ'ուղղեմ Տէր, «Ցոյց ինձ ճանապարհ յոր եւ գնացից»:

Բռնէ իմ ձեռքս ու առաջնորդէ զիս սիրոյ ու միութեան, արդարութեան ու խաղաղութեան ճանապարհէն, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտենաս յաւիտենից ամէն»:

Սուրբ Պատարագի արարողութեան աւարտումէն ետք, հայրապետական թափօրը ուղղուեցաւ դէպի վեհարան, որուն մուտքին նորսօծ վեհափառը բազմեցաւ Կաթողիկոսական գահին վրայ եւ ընդունեց պաշտօնական հիւրերուն եւ ժողովուրդին շնորհաւորութիւնները: Աջահամբոյրը շարունակուեցաւ մինչեւ ուշ գիշեր:

3 Յուլիս 1995

Սուրբ Պատարագ

Առաւօտուն Սուրբ Պատարագ մատուցուեցաւ Անթիլիասի Մայր Տաճարին մէջ: Պատարագեց Արցախի Առաջնորդ Գեորգ Տ. Պարգեւ Արք. Մարտիրոսեան, որ Կաթողիկոսական ձեռնադրութեան եւ օծումին մասնակցեցաւ, գերագոյն խորհուրդի անդամ Պր. Պիոն Յակոբեանի հետ, իբրեւ էջմիածնի ներկայացուցիչ երկու ֆուէրկոդ անդամներ:

Զոյգ վեհափառները ու զոյգ Պատրիարքները ու հոգեւորականներու դասը «Հաւատամքի» ծամանակ, թափօրով վեհարանէն ուղղուեցան դէպի Մայր Տաճար, զանգակներուն փաղցրահունչ դօղանջներուն ներքին:

«Հայր մեր» տէրունական աղօթքէն առաջ, Ամենայն Հայոց Հայրապետը զոյգ Եպիսկոպոսներու առաջնորդութեամբ քարձրացաւ Սուրբ Խորան ու հոգեշունչ փարոզ մը տուաւ «Ես եմ հովին փաջ ...» քնարանով: Վեհափառ Հայրապետը վերլուծելով քնարանը, ցոյց տուաւ Քրիստոսի անձին ընդմէջէն, փաջ ու անձընդիր հովիւին անձն ու նկարագիրը:

Ընթրիք

Երեկոյեան ժամը 7:00ին միաբան հոգեւորականներ իմեմաշարժներով մեկնեցան «Պրիսթոյ» պանդոկը, ուր Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը ճաշկերոյթ մը տուած էր Կաթողիկոսական ձեռնադրութեան եւ օծումին աղթիւ, հիւրաբար Լիբանան գտնուող բոլոր անձերուն: Սրահը լեցուն էր աւելի քան 300 անձերէ:

Ընթրիքի ընթացքին «Քամատա» Գերշ. Տ. Օշական Եպս. Զոյոյեան խօսք տուաւ ներկայ եկեղեցիներու ներկայացուցիչներուն, Անոնցմէ ուշագրաւ էին մանաւանդ՝ հայ Կաթողիկէ համայնքի Պատրիարք Յովհաննէս Պետրոս ԺԸ., Հայ Աւետանարական համայնքի մերձաւոր Արեւելիի հոգեւոր ընդհանուր հովիւ Վերպ. Յովհաննէս Գարահեան, Ղպտիներու Շնուտա Գ. Պատրիարք, Եթովպիացիներու Պաւլոս Պատրիարք, Պոլսոյ Էփրէմեմի Պատրիարքի ներկայացուցիչ Տամասփնոս Արքեպիսկոպոսը, Յոյն Ուղղափառ եկեղեցւոյ Աղեֆսանդրիոյ Պատրիարք Փարթենոս Գ.ի ներկայացուցիչը, Ռուսիոյ Ուղղափառ եկեղեցւոյ Ալեքսի Բ. Պատրիարքի ներկայացուցիչը, Կարտինալ Էտուրըտ Քէլըտի, Ասորի եկեղեցւոյ Մար Տիմֆա Դ. Պատրիարքի ներկայացուցիչը, Քենթրպրիի առաջնորդ Քէրի Արքեպիսկոպոսի ներկայացուցիչը, միջ-եկեղեցական ժողովներու ընդհանուր Քարտուղար Քօնրատ Դէյզըր: Եւրոյ ռւնեցողներէն ամեն մէկը հակիրճ ձեւով իր շնորհաւորական ու շնորհակա-

լական խօսքն ու հիացմունքն արատայայտեց Հայ եկեղեցւոյ հանդէպ, խօսքին աւարտին իւրաքանչիւրը իր նուէրը յանձնելով:

«Թամատա» Սրբազանը այս բոլորէն ետք, Խօսք տուաւ Նուիրապետական չորս Աթոռներու Գահակալներուն, Կ.Պոլսոյ Պատրիարք Սըրբազան Հօր, Սուրբ Երուսաղէմի Առաքելական Աթոռի Պատրիարք Սըրբազան Հօր, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Հայրապետին եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին:

Կ.Պոլսոյ Պատրիարք Ամենապատիւ Տ. Գարեգին Բ. Գազանճեան իր խօսքին մէջ յիշեց, որ Անթիլիասը իր երկրորդ տունն է Սուրբ Երուսաղէմի Սրբոց Յակոբեանց վանքէն ետք: Ան գտնուած էր Անթիլիաս 1949ի Պաղեստինի եղբայրասպան պատերազմին ընթացքին:

Ան ըսաւ թէ, շատ բան փոխուած էր իր կեանքէն Ներս, իր Անթիլիաս կեցութեան ընթացքին, շատ բան սորված էր Գարեգին Ա. Յովսէփեանց Կաթողիկոսէն, ծնւով մը Անթիլիասը եղած էր իր երկրորդ հոգեմտաւոր քուրան:

Խօսք Սուրբ Երուսաղէմի Պատրիարք Սրբազան Հօր

«Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա. Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց,

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ Արամ Ա. Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ,

Ամենապատիւ Գարեգին Սրբազան եղբայր,

Պատուական եւ յարգարժան ներկաներ,

Երուսաղէմը սիրոյ մասնաւոր կապ մը ունի Անթիլիասի հետ: Այս սիրոյ կապը, Քրիստոնէական ընդհանուր սիրոյ հետեւանք չէ միայն, եւ ոչ ալ մեր ազգային, եկեղեցական, հայ եկեղեցւոյ միութեան իբրեւ հետեւանք սիրոյ կապ, այլ բացառիկ սիրոյ կապ մըն է: Երուսաղէմը ուրախ է, որ իբրեւ պատմական արարք եւ գործ անհրաժեշտ եւ ազգօգուտ որոշումով օգնութեան ձեռք երկարեց, երբոր հայկական ահաւոր եղեւնէն յետոյ, Կիլիկիոյ մեր ժողովուրդը եւ Հայրապետական Աթոռը աստանդական, թափառական, եւ գաղթական, տեղ չունէր հաստատուելու: Երուսաղէմի Երջանկայիշատակ Եփշէ Դուրեան Պատրիարքը, համաձայնութեամբ Ամենայն Հայոց Գեղոգ Ե. Կաթողիկոսի, 1929 թուականին տրամադրեց Երուսաղէմի Պատրիարքութեան պատկանող կալուածներէն, ինչ որ կարելի էր, ինչ որ ունէր Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ, իբրեւ մատուռ, եկեղեցի կամ հաստատութիւն, կալուած: Այդպէսով կարելիութիւն ընծայեց, որպէս զի մեր գաղթական ժողովուրդը իր հոգեւոր պետերով միասին ունենար իր հոգեւոր տունը, ունենար իր յարկը, ունենար կազմակերպուելու բոլոր կարելիութիւնները, շարունակելու համար այն ծառայութիւնները, որոնք մեր հայրենի Կիլիկիա աշխարհին մէջ կատարած էր:

Այդ նուէրը, այդ սիրոյ արտայայտութիւնը շարունակեց Երուսաղէմը: Բացի այդ տնտեսական օգնութենէն, իմացական, կրթական տեսակետով եւս օժանդակեց: Որով-

հետեւ Անթիքիասի մեր դպրեմանքի առաջին տեսուչներէն մէկը, Նոյնպէս մեր միաբաններէն էր, Երուսաղէմի Սրբոց Յակոբեանց Հայոց վանքին Նորայր վարդապետը, որ հիմա Նորայր Արք. Պողարեանն է 91 տարեկան, որ իբրեւ երիտասարդ վարդապետ յանձն առաւ գալ եւ դպրեմանքին մէջ կատարել տեսչութեան պաշտօնը:

Այս կապերը մինչեւ այսօր Երուսաղէմի Սրբոց Յակոբեանց միաբանութեան մէջ կը յիշուին իբրեւ սիրոյ արտայայտութիւն, կը յիշուին իբրեւ արարք շատ յստակ եւ շատ տեւական նպատակներ հետապնդող, իբրեւ ծառայութիւն:

Միութեան մասին կը խօսինք: Միութիւնը չէ այն, ինչ որ կը վիճինք, ինչ որ կը փորձենք ընել եւ կը ծախողինք, այլ միութիւնը այն սիրոյ արտայայտութեան մէջ է, որ պէտք է ցոյայ, որ իսկապէս մեզ իրար կը բերէ կեանքի եւ գործի մէջ: Եւ այս անհրաժեշտ է, որպէս զի Նոյն ուղիղ ճամբուն մէջ, եւ Նոյն ուղիղ ընթացքը կարողանանք շարունակել: Մեր եկեղեցւոյ ընդհանուր ներկայ կացութեան եւ նպատակներուն մէջ զարտուրումներուն պատկերը միտքիս մէջ ունենալով, կը մտածեմ, որ նաւատորմիդ մըն է որ ունինք: Բոլոր այն հաստատութիւնները, էջմիածին իբրեւ Մայր Աթոռ, Կիիկիոյ Աթոռը իբրեւ Մեծի Տանն Կիիկիոյ Աթոռ, Երուսաղէմի եւ Կ.Պօլսոյ Պատրիարքութիւնները, բոլոր թեմերը, ասոնք բոլորը միասին, իբրեւ պաշտօնական նաւատորմիդ, կը ներկայացնեն Հայաստանեայց Եկեղեցին: Անոնք կը հետապնդեն որոշ նպատակներ, մեր ազգային, եկեղեցական, կրթական, պատմական կեանքին մէջ: Մեր մարդանքը պէտք է ըլլայ, որ այս նաւատորմիդը ներկայացնէ միակ ճակատ, հաստատուն ղեկավարութիւն, ուղիղ համագործակցութիւն, որպէս զի պէտք է, գլուխը, եւ ենթա-բոլոր հրամանատարները իմանան, թէ ուր է ուղեղը, կեդրոնը, ուրկէ կու գայ հրամանը եւ ինչպէս բոլոր ենթա-տորմիդները սիրով եւ իրարու իբրեւ նեցուկ կը ծառայեն, որպէս զի յարթանակէ նպատակը: Այդ նպատակը մեր ազգին կրթութիւնն է, մեր երազներուն իրականացումն է, մեր սերունդներուն դաստիարակութիւնն է:

Ես այսօր, այս ուրախութեամբ այստեղ եմ, իբրեւ Երուսաղէմի Պատրիարք, Սրբոց Յակոբեանց Միաբանութեան անունով: Եւ այն հոգեւոր կրթական լոյսը, յոյսը, որ Երուսաղէմէն կանկկալէ ստանալ մեր ժողովուրդը, արդէ՞ք է, քանի որ միջազգային կեդրոն մըն է ան, եւ անոր կարեւորութիւնը պէտք է որդեկ հայ մոռնայ կամ անտեսէ, ինչպէս Նոյն կարեւորութիւնը կու տանք մեր կեդրոններէն ամէն մէկուն:

Ես կը մտածեմ, որ Ն.Ս.Ս.Ս.Ս Արամ Ա. Կաթողիկոսը, այդ յոյսի, լոյսի կեդրոն եղող եւ մնայուն դարձող Անթիքիասի մեր հայ հաստատութիւնը ղեկավարէ Աստուծոյ շնորհով, հայու հոգիով եւ մեր բոլորի գործակցութեամբ:

Մեր Նուէրը, այնպէս ընտրեցինք, որ թէ Երուսաղէմը ներկայացնէ եւ թէ մեր հոգեւոր ժառանգութիւնը: Հայ Աստուածաշունչ մըն է, որուն կողքը մեր Բեթղեհէմի արուեստագետներուն սատաֆի գործի արդիւնք է: Այս սատաֆի քիւրեղ նկարագիրը կը մարդեմ, որ ոչ միայն Ն.Ս.Ծմութեան ըլլայ, այլ ըլլայ բոլոր անդամներուն, որոնք հետեւած են, ծառայած են եւ կը գործեն Մեծի Տանն Կիիկիոյ Կաթողիկոսութեան հայ այգիէն ներս, իբրեւ հոգեւոր մշակներ»:

Խօսք Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսի

«Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս,
Գերաշնորհ եւ Հոգեշնորհ Հայրեր ,
Յարգարժան Հիւրեր եւ
Սիրելի Ներկաներ ,

Ես այսօր սրտի պարտք կը զգամ իմ շնորհակալութիւններս յայտնել առաջին հերթին մեր բոլոր յարգելի պատգամաւորներուն, որոնք եկած են այստեղ իրենց սէրը, հաւատարմութիւնը, ու վստահութիւնը արտայայտելու Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան նկատմամբ:

Իմ յատուկ շնորհակալութիւնս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան ուխտեալ միաբանութեան, որուն խօսքը իր գործն է, որուն մեծութիւնը իր ծառայութիւնն է ազգին ու մեր ժողովուրդին:

Իմ յատուկ շնորհակալութիւնս մեր թեմական առաջնորդներուն եւ ազգային իշխանութեան, որոնք սիրտ սիրտի եւ ձեռք ձեռքի, այս աթոռին ծառայութիւնը կ'արժեւորեն մեր ժողովուրդի հաւաքական կեանքին մէջ:

Իմ յատուկ շնորհակալութիւնս մեր երկու սիրելի Պատրիարք Սրբազաններուն, որոնք հակառակ իրենց բազմազբաղ փիճակին սիրով ընդառաջեցին մեր հրաւերին, եկան այստեղ, իրենց ներկայութեամբ պերճախօս վկայութիւնը տալու Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ անքակտելի միութեան:

Իմ յատուկ շնորհակալութիւնս Հայաստանի պետութեան, որ շօշափելի ներկայութիւն դարձաւ իր ներկայացուցիչին ճամբով, իր սերն ու յարգանքը արտայայտեց մեր Աթոռին նկատմամբ:

Իմ յատուկ շնորհակալութիւններս քոյր եկեղեցւոյ վեհապետներուն Լ. միւս բոլոր վեհերուն, որոնք իրենց ներկայացուցիչներուն ճամբով յարգանք արտայայտեցին մեր ժողովուրդին նկատմամբ ընդհանրապէս եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան նկատմամբ մասնաւորաբար:

Այստեղ թոյլ տուէք յատուկ կերպով յիշելու ներկայութիւնը եկեղեցիներու Համաշխարհային խորհուրդին իր Քարտուղարին ճամբով: Ինծի համար պատիւ է Հայաստանեայց եկեղեցւոյ սպասաւորութեան առընթեր Նաեւ բարձրագոյն աստիճանի փրայ ծառայել միջազգային վարկ վայելող եկեղեցական այս մեծ կազմակերպութեան:

Ես կ'ուզեմ այսօր այստեղ, իմ սիրոյ յարգանքս յայտնել Լիբանանի հանրապետութեան Նախագահին Նորին վսեմութիւն Իլիաս Հիրաուիին, որ անձամբ ներկայ եղաւ մեր արարողութեան, որ դարձեալ այդ արտայայտութիւնն է անխափան սիրոյ եւ յարգանքի, որ ունի Նորին վսեմութիւնը մեր Աթոռին նկատմամբ:

Դարձեալ իմ շնորհակալութիւններս Լիբանանի մեր սիրելի վարչապետին, ինչպէս նաեւ խորհրդարանի Նախագահին, որ մասնակից դարձան մեր ուրախութեան:

Վերջապէս իմ շնորհակալութիւններս մեր ժողովուրդի բոլոր զաւակներուն, որոնք կապուած են այս Աթոռին, որոնք հաւատարմութիւն ունին այս Աթոռին նկատմամբ,

եւ կը սպասեն աւելիով ու աւելիով, որ այս Աթոռը վերակազմակերպէ, վերակենսաւորէ, իր ծառայութիւնը մեր ժողովուրդին կեանքի տեւողութեան ընթացքին:

Սիրելի պատգամաւորներ ,

Վերջին օրերուն ընթացքին ականատես եղաք այնպիսի իրադարձութիւններու, ելոյթներու ու դէպքերու, որոնք կոչուած են վճռական հանգրուան մը բանալ մեր ժողովուրդի պատմութեան մէջ, ի Հայաստան եւ ի սփիւռս աշխարհի:

Լսեցիք ոգեպնդիչ խօսքեր, լսեցիք սիրոյ ու միութեան մասին, այս բոլորը ինչ կ'արժեն, երբ չթարգմանուին մեր կեանքին մէջ, այս բոլորը ինչ կ'արժեն, երբ մենք զանոնք յարգանքի սահմաններէն անդին տանելով, մեր անձնական թէ հաւաքական կեանքին մէջ, կեանքի չվերածենք: Էականը գործն է, ինչպէս ժողովուրդը կըսէ, «Խօսքը կը թռչի, գործը կը մնայ»: Կառչինք գործին, հաւատանք գործին, թող մեր խօսքը, մեր կեցումքը, մեր գործով արտայայտուի:

Այո, Կաթողիկոսական այս ծանրութիւնը, ոչ միայն Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան պատմութեան մէջ, այլեւ ընդհանրապէս մեր ժողովուրդի կեանքին մէջ դարձակետային նշանակութիւն ունեցող դէպք մըն է, ու պէտք է դառնայ:

Ինչ որ տեսաք, ինչ որ լսեցիք պիտի վկայէք անոնց համար: Երբ երթաք ձեր երկիրները եւ ուր որ երթաք պէտք է վկայէք կենդանիօրէն, թէ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը ինքնագոհ, ինքնակեդրոն, ինքնանպատակ հաստատութիւն մը չէ ու չի կրնար ըլլալ:

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը կայ հայ ժողովուրդի ու Հայաստանեայց եկեղեցւոյ համար:

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը Էջմիածնի հետ գործակցաբար, ձեռք ձեռքի ու սիրտ սիրտի կայ ու կը գործէ նոյն առաքելութեան ճամբուն վրայ, նոյն եկեղեցւոյ հաւաքական կեանքին մէջ:

Պիտի երթաք ու վկայէք, թէ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը իր առաքելութիւնը տարածքային իմաստով չըմբռներ, իր առաքելութիւնը կըմբռնէ որպէս ծառայութիւն, բոլոր բնագաւառներու ու մակարդակներու վրայ բարձրագոյն աստիճանի հասկացողութիւն:

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան գոյութեան իմաստը ծառայութիւն է միայն, հայ եկեղեցւոյ ու հայ ժողովուրդին:

Օճուժեն անմիջապէս յետոյ, քարոզի ընթացքին ըսի, ինչ որ դարձեալ այստեղ կըսեմ, սրտիս բովանդակ անկեղծութեամբը ու զօրութեամբը, ամբողջական ու անվերապահ գործակցութիւն Սուրբ Էջմիածնի հետ, մեր կեանքի բոլոր բնագաւառներուն մէջ եւ բոլոր մակարդակներուն վրայ, ազատագրում ազատ ու անկախ Հայաստանի պետականութեան, ամբողջական գործակցութիւն Արցախի ազատագրական պայքարի, այս բոլորը մեր աթոռին համար կենսական առաջնահերթութիւններ են եւ պիտի ըլլան, ազգային նշանակութիւն ունեցող: Մենք այսպէս կըմբռնենք մեր առաքելութիւնը, պիտի շարունակենք այսպէս կենսաւորել զայն մեր ժողովուրդի հաւաքական կեանքին մէջ:

Այս է մեր ուխտը, այս է մեր հաւատամքը, գացե՛ք վկայեցե՛ք հայ մարդիկ, ուր որ ալ ըլլաք»:

Ապա Անգլերէն լեզուով դարձեալ իր շնորհակալութեան խօսքը ըսաւ ներկայ եկեղեցւոյ վեհերուն ու անոնց ներկայացուցիչներուն:

Խօսք Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Ամենայն Հայոց Գարեգին Ա. Կաթողիկոսին

«Հոգեւոր եղբայրներ ի Քրիստոս,

Թանկագին հայրենակիցներ եւ հաւատարիմ ժողովուրդ Աստուծոյ,

Որոնք հաւաքուած են ներկայ եւ մասնակից դառնալու այս վերջին շաբթուան ուրախութեանց, իսկ այժմ այս սիրոյ սեղանին շուրջ են:

Դժուար է, գերագոյն պահը լսել ետք նոր բան անելոյն:

Այս գերագոյնը, այն սքանչելի երեւոյթն է, որ Աստուած մեզի տուած է, եւ մենք իր տուածին հանդէպ այնքան ալ հաւատարիմ չենք գտնուիր: Արդէն մարդկային է սխալիլ, մարդկային է թերանալը. բայց Աստուծոյ տուածը նոյն եւ մէկ Արիւնն է, նոյն եւ մէկ Հաւատքն է, նոյն եւ մէկ Հայրենիքն է, Աստուծոյ տուածը նոյն եւ մէկ լինելութիւնն է, հայուն դատին սրբազնագոյն հետապնդման կամք:

Ահաւասիկ այս գերագոյն հրամայականներուն ներքեւ, մեր սայթաքումներուն Աստուած թող ներէ, եւ այսօր խոնարհաբար կրնանք իր առջեւ ծունկի գալ, ինչպէս ծունկի եկանք Մայր Աթոռ սուրբ Էջմիածնի Խորանին վրայ, եւ ծունկի եկանք այնտեղ մեր բոլոր եղբայրակիցներուն եւ Քրիստոնեայ քոր եկեղեցիներու ներկայացուցիչներուն հետ, եւ անգամ մը եւս ըսինք Աստուծոյ, Տէր , մեր ունեցածին համար, փառք քեզ, քու տուած վերածաղկումին, վերապրումին եւ ամրապնդման:

Այս նոյն ծաղկումը տեսանք Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Մայրա-վանքին, իմ հոգեւոր տանս, Անթիփափին մէջ:

Այլեւս, այսպիսի պատմական, այսպիսի դարձակետային պահերն ետքը, վա՛ր մեզ, մեղքերուն մեղքն է, աններելի գայթակղութիւնը, անգամ մը եւս սայթաքումը:

Ես իմ ամբողջ սրտովս կ'ուզեմ մեջքերել բանաստեղծին մէկ տողը «Եղբայր մեք մեք, որ մրկաւ էինք զատուած»: Մրկա՛ւ ւ:

Մրրիկը դուրսէն կու գայ, մրրիկը կրնայ մեզ զարնել. բայց մրրիկին դիմաց մենք պետք է կենանք, եւ ներքին դիմացկունութեամբ ուժ տանք, որպէս զի մրրիկին ուժը կտորենք: Մրրիկներ եկան, մրրիկներ եկան Արեւելքն եւ Արեւմուտքն, Հարաւն եւ Հիւսիսն, ի չորս ծագաց երկնքի: Եղան պահեր, ուր մրրիկը յաղթեց մեզի, եղան պահեր, ուր մրրիկին վանեցինք եւ յաղթեցինք:

Ես այլեւս այս աշխարհի մրրիկներն չեմ վախնար, եւ եթէ երբեք, որեւէ մէկ բան սորված եմ ողջ աշխարհի պատմութենէն, իմ Հայ Ազգի պատմութենէն, իմ Հայ եկեղեցւոյ պատմութենէն, այդ դուրսի մրրիկէն չվախնալն է. բայց իմ վախն այն է, այլեւս չիյնանք ուրիշներուն խաղին: Ուրիշներ իրենց խաղը մեր անուսով մեր սեղանին վրայ կը խաղան, այլեւս պետք է մենք ինքնագիտակից ըլլանք, վերանկախացեալ ըլլանք, մենք կարենանք մեր խաղը խաղալ ուրիշներուն դիմաց: Եւ այս է, որ այս

Նուիրագոյն պահուհն կուգեմ ըսել, դուրսի մրրիկէն չեմ վախճար, բայց վա՛յ այն օրուան, որ մրրիկները ներս գան, այն ատեն է, որ մեր վնասները անդարմանելի կը դառնան: Դուրսէն եկած մրրիկը ծառի ճիւղէն կրնայ կտրել նետել, ծառը նոր ճիւղ կարծակէ. բայց եթէ որդը մտնէ մեր մէջ, վա՛յ այդ օրուան, ծառը կը թառամի, ծառը կը չորնայ, պտուղը կորցնոտի, անպէտք կրակին կը գործածուի:

Եղան պահեր մեղանչեցինք, մրրկուած ենք մեր ամբողջ պատմութեան մէջ, եւ այսօր այդ գերագոյն գիտակցութեան պահն է, որ պահենք մենքզմեզ: Ունինք մեր երկիրը, ունինք մեր հայրենիքը, ունինք մեր պետութիւնը, ահաւասիկ եկեղեցին միացեալ ձեւով կարտայայտուի, գիտակցինք եւ ճանչնանք մենքզմեզ: Պահենք, դա՛ւս, բռնենք հաւատքը այս գեղեցկութեան: Մեղք են, մեղք են մեր զաւակները, մենք մեր հայրերուն սխալները կրեցինք, սխալներ չկտակենք մեր սերունդներուն:

Այս ոգիով, 1995 թուական, ինչ գեղեցիկ երկինք պարզեց, մեր հայութեան եկեղեցական կեանքին միութեան ամրացման: Տարածենք, ամրացնենք աւելիով այս միութիւնը, եւ կարենանք ժամանակին ըսել, ժամանակին հետ գնա՛, յաւիտենականին հետ ապրի՛ր յաւիտենօրէն: Յարգին ըսենք գնա՛ հովին, ցորենին ըսենք, մտի՛ր մեր հոգիին մէջ, սնուց՛ տուր մեր հոգիին:

Բարեկամներ,

Խօսուեցաւ, խօսուեցաւ մեզի այնքան եկեղեցիներու կողմէ, որոնց բոլորը ես մօտէն ճանչցած եմ: Օր մը պատմութիւնը կը գրէ, թէ ինչպէս եղաւ, որ մեր եկեղեցին սերտ յարաբերութեան մէջ մտաւ, ուրիշ եկեղեցիներու հետ: Փառք իր Անուան:

Բոլորը լսեցին մեզի, մենք, մեր այսօրուան եւ Սուրբ Էջմիածնի երեք ամիսներ առաջուան ընտրութիւններով եւ արարողութիւններով հպարտութիւն յարգարեցինք, մեր սիրելի քոյր եւ օտար եկեղեցիներուն առաջ, բոլորն ալ հիացական վերաբերմունք ունեցան, Փա՛ռք, փա՛ռք տանք մեր եկեղեցիին:

Մեր եկեղեցիին ամբողջութիւնը միացեալ է, այսպէս է աշխարհը: Ես շատ յարաբերութիւններ ունեցած եմ օտար ազգերու եւ օտար եկեղեցիներու հետ: Մենք այլեւս կոզիացած չենք կրնար ապրիլ, ուզենք անգամ չենք կրնար ապրիլ, հետեւաբար պայծառ պահենք մեր դիմագծութիւնը,

իբրեւ մէկ ազգ,

իբրեւ մէկ եկեղեցի եւ

իբրեւ մէկ պետութիւն հայութեան:

Բարեկամներ, կու գամ այլեւս Մայր Հողէն, կեանքս մինչեւ մահս, այլեւս այդ հողին կը Նուիրեմ, Մայր Աթոռին համար ինչ որ Աստուած կեանք տուած է պիտի տամ, Իրեն միայն, եկեղեցիիս եւ Հայրենիքիս: Կուգեմ այսօր, այստեղ, այսքան գեղեցիկ խօսքերէն վերջ, կոչ ուղղել ձեր բոլորին, որպէս Ամենայն Հայոց Հայրապետ, վերածնունդ, վերակազմակերպող, ինքզինք վերակառուցող ազգին գործը դժուար է, ձեզմէ՛ք աւելի լաւ գիտեմ դժուարութիւնները, բայց պէտք է գիտնանք, այսպիսի վերակենսական, այսպիսի ամբողջապետական բոլոր կողմերուն համար նուր մը ունենալ, որ յաղթահարենք այս դժուարութիւնները, ծանրութիւնները ընդհանրութեան մէջ զա-

նոնք ներդաշնակելով, այս է յաջողութեան զաղտնիքը, որ ինծի կը թելադրէ իմ սիրտս, այս ծանր տարիներու, 44 տարիներու հոգեւորական ծառայութենէս ետքը Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութենէն ներս: Այլեւս ամբողջ կեանքս ընծայ կ'ընեմ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի Իջման Սուրբ Սեղանին, իբրեւ 131րդ զոհը, մեր հայրապետներուն կարգին:

Ես կ'ուզեմ յիշել մէկը, որ այսօր մեր մէջ է, որ ինծի հետ եղած է գրասեղանիս օրերէն ասդին, դասընկերս, որ ինծի հետ եղաւ միասին միշտ, կարծեք ըլլայինք սրտի մը երկու մասնիկները, սիրեցեալ եղբայրս, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան անցնող երեք ամիսներու Տեղապահը, յանձին Արտաւազդ Արք. Թրթռուեանի: Մեղմ ու մնջիկ, հանդարտ ու մեղմիկ, Արտաւազդ Սրբազանը, մեր Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան այն անձնուէր հոգեւորականներէն մէկն է, որ կարծեք նախ հոգեւորական է եւ յետոյ մարդ, այն աստիճան որ ինքը հոգիի մարդ է: Գիտեմ այս Աթոռին նուիրուիլ, Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ ամբողջութեանը մէջ: Անոր համար սրտի պարտք կը զգամ, իմ եղբայրական սիրոյս ամենէն քաղցր արտայայտութիւնը ունենալ իրեն հանդէպ:

Բարեկամն Բ,

Մեր նորընտիր Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը ես ճանչցած եմ, երբ ինք գրասեղանի առջեւ նստած էր, իսկ ես ալ ուսուցիչի ամպիոնին վրայ: Գիտեմ իր շնորհները, գիտեմ իր մտածման յստակութիւնը, եւ այսօր անհունօրէն ուրախ եմ, որ իր երիտասարդ տարիքին ստանձնեց այս ծանր պարտաւորութիւնը, որ ես իմ ուսերուս կրեցի 18 տարիներ շարունակ, Անթիլիասի Աթոռին վրայ: Իմ տարիները եղան Լիբանանեան տաճնապի ծանր տարիները, ի բոլոր սրտէ կը մաղթեմ, որ այս ծանրութիւնը բոլորովին, ի սպառ հեռանայ Լիբանան Հայրենիքէն, եւ ինք կարենայ ամբողջութեամբ նուիրուիլ այս Աթոռին ծառայութեան, ի փառս Աստուծոյ, ի պատիւ մեր ժողովուրդին եւ ազգին, ի պայծառութիւն Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան եւ ի փառաւորումն Հայաստանեայց Առաքելական Սուրբ Մայր Եկեղեցւոյ:

* * *

Որպէս նուէր շատերը տուին. «Ես ձեռքս պարապ չեմ եկած»: Առաջին նուէրս տուի իր ընտրութենէն անմիջապէս վերջը, Կաթողիկոսական արծիւս իր վզէն անցուցի:

Այժմ կը յայտարարեմ այստեղ, որ բերած եմ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան համար, այն սքանչելի խաչքարը, որ տեսնելու առիթը չկրցաք ունենալ բեմին վրայ, Կաթողիկոսական օծման օրը, 2 մեթրանոց, 550 քիլոնոց տուֆ քարին վրայ փորագրուած, գեղարուեստական այն խաչքարը, որ կը նուիրեմ իմ հոգեւոր Տանս:

Երբոր բարձրանայ Մայրավանքին մէջ, այնտեղ յիշէք Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածինը, մեր հայրենիքը, որպէս զի մնանք միշտ միացեալ, եւ միացեալ ձեռքերով յառաջ երթանք դէպի արեւոտ պայծառ ապագայ»:

Ամենայն Հայոց Հայրապետի պահպանիչով փակուեցաւ օրուան յայտագիրը:

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ ԼԻՐԱՆԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆԻՆ

Երկուշաբթի առաւօտ, 3 Յուլիսին, Պատրիարք Սրբազան Հայրը, Գերշ. Տ. Դաւիթ Արք. Սահակեանի եւ գաւազանակիր Հայր Սուրբին ընկերակցութեամբ, ժամը 9:30ին այցելեց Լիբանանի առաջին Հայկական դեսպանատունը, ուր դիմաւորուեցաւ եւ ընդունուեցաւ Լիբանանի առաջին Հաւատարմատարէն, յանձին՝ Պր. Երուանդ Մելիքեանի:

Անոնք խօսակցեցան Հայաստանի վերջին անցուղարձերու մասին եւ Կաթողիկոսական օժման շուրջ:

Պատրիարք Սրբազանը նուիրեց Պր. Հաւատարմատարին Երուսաղէմի տպարանէն լոյս տեսած վերջին հրատարակութիւններէն:

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ ՎԱՀԱՆ ԹԼՔԷՆԱՆ

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԵԴԴՈՆԸ ԵՒ

ԶԱՐԹՕՆՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆԸ

Նոյն օրը, Պատրիարք Սրբազան Հայրը գաւազանակրին եւ Համօ Մոսկօֆեանին ընկերակցութեամբ, ժամը 10:45ին այցելեց Վահան Թէֆէ-եան մշակութային կեդրոնը եւ Զարթօնք օրաթերթի խմբագրատունը:

Շէմֆի դրան մուտքին Պատրիարք Սրբազան Հայրը դիմաւորուեցաւ եւ ընդունուեցաւ Զարթօնք օրաթերթի խմբագիր Տիար Պարոյր Ապաշեանի եւ շատ մը ուրիշ անձնաւորութիւններու կողմէ: Առաջնորդուեցաւ շէմֆի երկրորդ յարկի հիւրասենեակը, խօսակցեցան Հայաստանի եւ Պատրիարք Սրբազանի Կաթողիկոսական Տեղապահութեան շրջանի անցուղարձերուն մասին:

Խօսակցութեան վերջաւորութեան Պր. Պարոյրը Պատրիարք Սրբազան Հօրմէն խնդրեց ըսելով. «Գիտեմք ձեր սէրն ու յարգանքը Կոմիտասին մասին, կ'ուզէիմք ձեր այդ գիտութիւնը բաժնէիք մեր ժողովուրդին հետ միասին, անոնց հրամցնէիք Կոմիտասի երաժշտութեան հանճարը, որպէս զի անոնք անգամ մը եւս նորոգուէին Անոր սէրով ու երաժշտութեան ոգիով»:

Այսպիսով, անոնք կը պայմանաւորուէին Պատրիարք Սրբազան Հօր հետ, որ Ան Զորեմշաբթի երեկոյեան 6 Յուլիս 1995ին, դասախօսէր Կոմիտասի Հանճարի մասին:

Համաձայն Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան ժամանակացոյցին, նոյն կէսօրին Պատրիարք Սրբազան Հայրը եւ Կ. Պոլսոյ Պատրիարք Սրբազան Հայրը ընկերակցելով գոյգ Վեհափառներուն, մեկնեցան վարչապետի ապարանքը, ի պատիւ նորընտիր գոյգ Կաթողիկոսներուն տրուած ճաշերոյթին:

Նոյնպես, երեկոյեան ժամը 18:15ին, նուիրապետական չորս Գա-
հակաները հրաւիրուած էին Լիբանանի խորհրդարանի նախագահին
կողմէ նաշկերոյթի մը:

ՀԱՄԵՐԳԻ ԵՐԵԿՈՅԹ

3 Յուլիս 1995 երեկոյեան ժամը 8:30ին տեղի ունեցաւ «Հայ
Երաժշտութեան Համերգ» մը, ազգային «Սիրամ Մանուկեան» սրահին
մէջ, նուիրուած Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան նոր Կաթո-
ղիկոսի Ընտրութեան, Ձեռնադրութեան եւ Օծման, կատարողութեամբ
Կաթողիկոսարանի «Շնորհալի» երգչախումբին եւ ղեկավարութեամբ
Մեղրիկ Վրդ. Բարիբեանի:

Յիշեալ համերգին ներկայ գտնուեցան նուիրապետական չորս գա-
հակաները, Հոգեւորականաց դասը եւ հայ ժողովուրդի հոծ բազմու-
թիւն:

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ ՀԱՌԻԸՐՏ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆ

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆԸ ԵՒ Լ.Օ.ԽԻ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆԸ

Երեքշաբթի 4 Յուլիս 1995 առաւօտեան ժամը 9:30ին Պատրիարք
Սրբազան Հայրը իր գաւազանակրին եւ Համօ Մոսկօֆեանի ընկերակ-
ցութեամբ այցելեց Հառլըրտ Գարակէօզեան դարմանատունը, ուր դրան
մուտքին դիմաւորուեցաւ վարիչ տնօրէն Վերապատուելի Ռօպէր Սար-
գիսեանի եւ դարմանատան պաշտօնէութեան կողմէն:

Վերապատուելին մանրամասն քացատրութիւն տուաւ Լիբանանի
Գարակէօզեան դարմանատան նպատակին եւ անոր տարածքին մասին:
Ան իր խօսակցութեան ընթացքին ծանրացաւ աւելի Հայաստանի շուրջ,
ուր նոր մասնագիւղ մը բացած են եւ իրենց կեդրոնական օգնութիւնը
եւ «Պիւտնէն» տրամադրած են Անոր:

Մեկնումի ժամանակ Պատրիարք Սրբազան Հայրը յանձնեց Վերա-
պատուելիին, Երուսաղէմի տպարանի վերջին հրատարակութիւններէն եւ
փաշալերեց անոր գործունէութիւնը եւ մաղթեց նորանոր յաջողութիւն-
ներ: Այցելութեան աւարտին, բոլոր բոյրերը հաւաքուեցան Վերապատ-
ուելիին գրասենեակը, ուր Պատրիարք Սրբազան Հայրը յատուկ աղօթք
կատարեց եւ օրհնեց բոլոր վաստակաւորները:

Ապա Պատրիարք Սրբազան Հայրը ուղղուեցաւ Լ.Օ.Խի դարմա-
նատունը, ուր ընդունուեցաւ փոխ-ընդհանուր վարիչին՝ Օր. Արմինէ
Ճերմակեանի եւ ուրիշ պատասխանատու պաշտօնէութեան կողմէ: Կարճ
ընդունելութենէ մը ետք, Օր. Ճերմակեան Պատրիարք Սրբազան Հօր
ցոյց տուաւ դարմանատան բժշկական բաժնիները իրենց զանազան
նիւղաւորումներով: Պատրիարք Սրբազան Հայրը ջերմօրէն փաշալերեց

տարուած նուիրեալ աշխատանքը եւ մաղթեց ազգային նորանոր նուանումներ:

ԿԱՆՈՆԱԿԱՆ ԱՂՕԹՔ ԵՒ

ՄԵԿՆՈՒՄ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ

Կէսօրուան ժամը 13:00ին, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Մայր Տաճարի գանգակներու ղօղանցին ներքեւ եւ քաղում հոգեւորականներէ կազմուած թափօրով Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը եւ Արամ Ա. Հայրապետը եւ զոյգ Պատրիարքները առաջնորդուեցան դէպի Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճար: Ամենայն Հայոց Հայրապետը Կանոնական աղօթքը կատարելէ ետք, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Հայրապետը խօսք առնելով բարի մանապարհ մաղթեց Ամենայն Հայոց Հայրապետին եւ ըսաւ, այս ուղեւորութիւններն ու այցելութիւնները յաճախակի պիտի ըլլան Վեհափառ Տէր, Դուք Անթիլիաս, իսկ ես Մայր Հայրենիք Սուրբ Էջմիածին: Ձեռք ձեռքի եւ սիրտ սիրտի պիտի գործակցինք, յօգուտ եւ ի բարգաւաճումն Ազգիս Հայոց եւ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյս:

Ամենայն Հայոց Հայրապետը իր շնորհակալական խօսքը ու զգացումները արտայայտելէ ետք, յուզումնալից աչքերով մնաք բարով ըսաւ իր հոգեւոր տան, ուր ամբողջ 44 տարիներու ծառայական թելմնաւոր եւ արդիւնաւոր կեանք մ'անցուցած էր Անթիլիասի Վանքէն ներս: Միաբան հայրերու ընկերակցութեամբ ուղղուեցաւ Կաթողիկոսական Դամբարանը, ուր «Հոգւոցն հանգուցելոց ... եւ Քրիստոս Որդի Աստուծոյ անոխակալ» աղօթքները արտասանելէ ետք, մեկնեցաւ Նուիրապետական միւս երեք գահակալներու ընկերակցութեամբ նախագահական ապարանքը, համաձայն Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան ժամանակացոյցին: Նախագահ իլիաս Հիրաուի անունը հրաւիրած էր ճաշկերոյթի մը, վերջին օրերու դէպքերուն առթիւ:

Երեկոյեան ժամը 17:00ին Վեհափառ Հայրապետը թռիչք առաւ ի Մայր Հայրենիք: Պէյրութի օդակայանը Հայ Ժողովուրդի գաւակները եւ բոլոր հոգեւոր հայրերը եւ Նուիրապետական Աթոռներու Գահակալները բարի մանապարհ մաղթեցին իրենց Վեհափառ Տիրոջ:

ԱՅՏԵԼՈՒԹԻՒՆ «ԱՐԱՐԱՏ» ԵՒ «ԱԶԳԱՔ»

ՕՐԱԹԵՐԹԵՐՈՒ ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆԵՐԸ

Երեկոյեան ժամը 4:00ին Պատրիարք Սրբազան Հայրը իր գաւազանակրին ընկերակցութեամբ այցելութիւն մը տուաւ «Արարատ» օրաթերթի խմբագրատունը, ուր դիմաւորուեցաւ թերթի խմբագիր Տիար Աւետիս Փօշոյլեանի եւ ուրիշ յարգելի անձնաւորութիւններու կողմէ:

Խօսակցեցան Սուրբ Նրուսադէմի շուրջ եւ Պաղեստինի վերջին անցուդարձերուն մասին, ապա Պր. Խմբագիրը Պատրիարք Սրբազան Հօր

նուիրեց Արարատ օրաթերթէն յոյս տեսած վերջին հրատարակութիւններէն: Պատրիարք Սրբազանը իր կարգին փոխանցեց Երուսաղէմի հրատարակութիւններէն:

Ամմիջապէս վերջ Պատրիարք Սրբազան Հայրը այցելեց «Ազդակ» օրաթերթի խմբագրատունը, ուր դիմաւորուեցաւ խմբագիր Պր. Սարգիս Մահալերէնեանի կողմէ:

Դիմաւորման ընթացքին այցելութեան եկաւ երաժշտագէտ Պր. Երուանդ Երկանեան: Անոնք խօսակցեցան Կոմիտասի հանճարի եւ անոր երաժշտական նրբութիւններուն մասին: Պր. Երկանեան մօտէն հետեւած էր Պատրիարք Սրբազան Հօր Կոմիտասի ուսումնասիրութիւններուն, ապա Պատրիարք Սրբազան Հայրը տեղեկացաւ Պր. խմբագիրէն, «Ազդակ» օրաթերթի գործունէութեան տարածքին՝ եւ անոր վերջին հրատարակութիւններուն մասին:

ԱՅՏԵԼՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԸ,

ԿԱՐՄԻՐԵԱՆ, ՆԱԶԱՐԵԱՆ ԵՒ

ԶԱՊԵԼ ՄՈՎՍԵՍԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆԸ

Զորեքշաբթի, 5 Յուլիս 1995ին, առաւօտեան ժամը 10:00ին Պատրիարք Սրբազան Հայրը իր Գաւազանակրին՝ Աւետիս Աբեղայ Իփրանեանի ընկերակցութեամբ այցելեց Հայ Բարեգործական Միութեան «Ազգային Նազարեան Վարժարան»ը, ուր դիմաւորուեցաւ Պր. Նուպար Նազարեանի (Ատենապետ Հ.Բ.Ը.Մ.ի Լիբանանի շրջանային յանձնաժողովի), Պր. Կարպիս Մարգարեանի (Գանձապահ Հ.Բ.Ը.Մ. Լիբանանի շրջանային յանձնաժողովի եւ Ատենապետ Հ.Ե.Ընկերակցութեան) եւ Վարժարանի Տնօրէնուհի Անժէլ Զաննանեանի եւ ուրիշ յարգարժան անձնաւորութիւններու կողմէ:

Ամմիջապէս վերջ Պատրիարք Սրբազան Հայրը իր Գաւազանակրին, Նուպար Նազարեանի եւ Կարպիս Մարգարեանի ընկերակցութեամբ, ժամը 11:00ին ուղղուեցաւ Հայկական Բարեգործական ընդհանուր Միութեան եւ Հ.Ե.Ը.ի Զապէլ Մովսէսեան կեդրոնը: Ան դիմաւորուեցաւ Արմէն Յարութիւնեանի (Փոխ ատենադպիր Հ.Բ.Ը.Մ.ի Լիբ. շրջանային յանձնաժողովի), Հայկ Թիլպեանի (Անդամ Հ.Բ.Ը.Մ.ի Լիբ. շրջանային յանձնաժողովի եւ Ատենապետ Հ.Բ.Ը.Մ.ի Լիբ. կրթական յանձնաժողովի), Արշօ Թիւթիւնեանի (Փոխ.Ատենապետուհի Հ.Բ.Ը.Մ.ի Լիբ. կրթական յանձնաժողովի), Ժիրայր Դանիէլեանի (Տնօրէն Հ.Բ.Ը.Մ.ի Յովակիմեան Մանուկեան, Դարուհի Յակոբեան վարժարաններու եւ Ատենադպիր Հ.Ե.Ընկերակցութեան), Սեպուհ Աւետիքեանի (Դիւանապետ Հ.Բ.Ը.Մ.ի Լիբ. շրջանային յանձնաժողովի), Վարուժան Խաչատուրեանի, Կարպիս Շէֆերեանի (Անդամներ Լիբ. շրջանային յանձնաժողովի) եւ Տիկ. Այտա

Մարգարեանի կողմէ, ապա առաջնորդուեցաւ շէնքի երկրորդ յարկի կեդրոնական սրահը:

Բոլորը միասնաբար ստեղծեցին ջերմ մթնոլորտ մը, զրուցեցին ընկերային, մշակութային, կրթական, անցնող վերջին ամիսներու դէպքերու եւ Երուսաղէմի խաղաղական վերջին շարժումներու մասին: Պատրիարք Սրբազան Հայրը մեծ գոհունակութեամբ պատասխանեց անոնց հարցումներուն: Ազգային նոր յոյս ներշնչեց Երուսաղէմի ժառանգաւորաց վարժարանով, յիշելով վերջերս նոր կատարուած ձեռնադրութիւնը երեք Աքեղաներու, որոնք իրենց մատղաշ տարիքին իրենց կեանքները նուիրեցին Ազգին եւ Եկեղեցիին:

Պատրիարք Սրբազան Հայրը խրախուսեց կազմակերպութեանց ուսումնական եւ դաստիարակչական գործունէութիւնը, մաղթեց նորանոր նուաճումներ ազգային մշակութային կեանքի դաշտէն ներս, ապա օրինեց ներկաները «Պահպանիչ»ով:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՄԻՏԱՍԻ ՀԱՆՃԱՐԻ ՄԱՍԻՆ

Զորեքշաբթի, 5 Յուլիս 1995, Երեկոյեան ժամը 7:00ին, Պատրիարք Սրբազան Հայրը Գաւազանակիր Հայր Սուրբին ընկերակցութեամբ մեկնեցաւ Վահան Թէմեան Մշակութային Միութեան կեդրոնը: Սրահը լի էր ունկնդիրներով, հակառակ կլիմայական աննպաստ վիճակին:

Վահան Թէմեանի մշակութային միութեան անդամ Պր. Արմէն Իւրնէշեան, Պատրիարք Սրբազան Հօր կենսագրականն ու բարեմասնութիւնները ներկայացնելէ ետք, հրաւիրեց գայն, որ դասախօսէ ներկաներուն:

Ան նախ իր խոր շնորհակալութիւնը յայտնեց իրեն ընծայուած այս առիթին համար: Խոր գգացումով ներկայացուց Կոմիտասի կենսագրականը, ապա հիմնօրէն՝ անոր ստեղծագործութեան համեմարը: Անոր ստեղծագործութիւնը 12 խումբերու բաժնեց եւ իւրաքանչիւրը մէկ առ մէկ վերլուծելէ ետք, զանոնք երգի ճամբով ներկայացուց թէ ինչպէս պէտք է երգել:

Այս բոլորը այնքան հարազատ, այնքան ընկալելի եւ այնքան հրապուրիչ ռնով ներկայացուց Պատրիարք Սրբազան Հայրը, որ ժողովուրդը իր խոր գոհունակութիւնը յայտնեց մէկուկէս ժամ տեւող դասախօսութեան աւարտին:

Նոյն վարչութեան ատենապետ՝ Պր. Արտաւազդ Մելիքեան, իր խոր շնորհակալութիւնները յայտնեց Դասախօս Սրբազան Հօր յանուն Վահան Թէմեան Մշակութային Միութեան եւ ներկայ հայ ժողովուրդին, այսպէս պահ մը ներկաները տարած ըլլալով հայ գեղջուկին հայրենի

գաւառներն ու գիւղերը, Վան, Մուշ, Սասուն եւ Արարատեան դաշտավայրերը:

ՄԵԿՆՈՒՄ

Հիմգշաբթի 7 Յուլիս 1995ի երեկոյեան ժամը 20:00ին, Պատրիարք Սրբազան Հայրը Սրբոց Յակոբեանց Միաբանութեան Միաբան եղբայրներով, Գերշ. Տ. Արք. Սահակեանի, Գերշ. Տ. Սեւան Եպս. Ղազարիպեանի եւ Հոգշ. Տ. Աւետիս Արեղայ Իփրանեանի ընկերակցութեամբ, Արամ Ա. Հայրապետին հետ ընթրիլէ յետոյ, հրաժեշտ առին Նորին Սուրբ Օծութենէն սիրոյ ողջունիլ, ապա մեկնեցաւ դէպի Պէյրութի օդակայանը ընկերակցութեամբ Գերշ. Տ. Վարդան Արք. Տէմիրեանի, Հոգշ. Տ. Բարգէն Վրդ. Զարեանի եւ Հոգշ. Տ. Գրիգոր Վրդ. Զիֆթեանի:

Պէյրութի օդակայանի պատուոյ հիւրասրահին մէջ կարն ընդունելութենէ հտեմբ, Պատրիարք Սրբազան Հայրը խոր յուշերով քաժմունեցաւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Աթոռի միաբաններէն, անոնց մաղթելով քաջաոռոյցութիւն եւ երկարակեցութիւն: Օդանաւը թռիչք առաւ դէպի Կիպրոս ժամը 22:00ին:

Լառնագայի Օդակայանը անոնք դիմաւորունեցան Կիպրոսի Կաթողիկոսական փոխանորդ Հոգշ. Տ. Եղիշէ Ծ.Վրդ. Մաննիկեանի կողմէ: Կարն դադարէ մը հտեմբ պատուոյ հիւրասենեակին մէջ, Պատրիարք Սրբազան Հայրը եւ իր ընկերակիցները թռիչք առին դէպի «Թէլ-Ավիվ» ժամը 23:15ին:

Թէլ-Ավիվի «Պէն-Կուրիոն» օդակայանին մէջ զանոնք դիմաւորեցին Աւագ Թարգման Ռազմիկ Հայր Սուրբը, Տ. Դանիէլ Քահանան եւ Ռաֆֆի Կարապետեան:

ԱԻԵՏԻՍ ԱԲԵՂԱՅ ԻՓՐԱՃԵԱՆ